

LECTIO UNDEQUADRAGESIMA

ΕΝΑ ΠΡΟΤΥΠΟ ΙΔΑΝΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Sapientem nec paupertas nec dolor prohibet, nec eae res, quae imperītos avertunt et praecipites agunt. Tu illum premi putas malis? Utitur! Non ex ebore tantum Phidias sciēbat facere simulacra; ex aere quoque faciēbat. Si* marmor illi obtulisses, si* viliōrem materiam, fecisset tale, quale ex illā fieri optimum posset. Eōdem modo sapiens virtūtem, si* licēbit, in divitiis explicābit, si minus*, in paupertāte; si* poterit, in patriā, si minus*, in exilio; si* poterit, imperātor, si minus*, miles; si* poterit, integer, si minus*, debilis. Quamcumque fortūnam acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στη λατινική υπάρχουν τρία είδη υποθετικών λόγων

α

ΑΝΟΙΚΤΗ
ΥΠΟΘΕΣΗ

Υπόθεση → Si + Οριστική οποιουδήποτε χρόνου
Απόδοση → Οποιαδήποτε έγκλιση

si hoc dicis, erras (για το παρόν) [αν λες αυτό, κάνεις λάθος]
si hoc dixisti, erravisti (για το παρελθόν) [αν είπες αυτό, έκανες λάθος]
si hoc dices, errabis (για το μέλλον) [αν πεις αυτό, θα κάνεις λάθος]

β

ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΤΟΥ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ

Υπόθεση → Si + Υποτακτική Παρατατικού
Απόδοση → Υποτακτική Παρατατικού

} Για το ΠΑΡΟΝ

si hoc diceres, errares (για το παρόν)

αν έλεγες αυτό, θα έκανες λάθος

β

ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΤΟΥ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ

Υπόθεση →

Si +

Υποτακτική
Υπερσυντελικού
Υποτακτική
ΥπερσυντελικούΓια το
ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Απόδοση →

si hoc dixisses, erravisses (για το παρελθόν)

αν είχες πει αυτό, θα είχες κάνει λάθος

γ

ΔΥΝΑΤΗ
ή ΠΙΘΑΝΗ
ΥΠΟΘΕΣΗ

Υπόθεση →

Si +

Υποτακτική Ενεστώτα

Απόδοση →

Υποτακτική Ενεστώτα

si hoc dicas, erres

αν πεις αυτό, θα κάνεις λάθος

ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XXXIX

si poterit [explicare] ⇔ integer explicabit
si minus [si non poterit explicare] ⇔ miles [explicabit]
si minus [si non poterit explicare] ⇔ debilis [explicabit]
si poterit [explicare] ⇔ imperator [explicabit]
si minus [si non licebit explicare] ⇔ in exilio [explicabit]
si poterit [explicare] ⇔ in patria explicabit
si minus [si non licebit explicare] ⇔ in paupertate [explicabit]
si licebit ⇔ in divitiis explicabit
si marmor illi obtulisses + si viliorem materiam obtulisses ⇔ [fecisset tale]

ΑΛΛΕΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XXXIX

quae imperitos avertunt et praecipites agunt
quale ex illa fieri optimum posset
Quamcumque fortunam acceperit

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΡΗΜΑΤΩΝ

accipio, accepi, acceptum, accipere, 3
 ago, egi, actum, agere, 3
 avertō, averti, aversum, avertere, 3
 efficio, effeci, effectum, efficere, 3
 explico, 1
 facio, feci, factum, facere, 3
 licet, licuit, licere, 2

obfero, obtuli, oblatum, obferre
 possum, potui, posse
 premo, pressi, pressum, premere, 3
 prohibeo, prohibui, prohibitum, prohibere, 2
 puto, 1
 scio, sci(v)i, scitum, scire, 4
 utor, usus sum, uti, 3 [αποθ.]

Προσοχή!

ebur -oris, ουδέτερο γ' κλίσης
 marmor -oris, ουδέτερο γ' κλίσης
 utor 3, αποθ. + αφαιρετική

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του μαθήματος XXXIX στον αντίθετο αριθμό.

sapientem	→	
imperītos	→	
ebore	→	
simulacra	→	
marmor	→	
illi	→	
illa	→	
modo	→	
virtūtem	→	
fortūnam	→	

2. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς των παρακάτω τύπων από το μάθημα XXXIX:

Sapientem, imperitos, praecipites, viliozem, optimum, sapiens, memorabile

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

3. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων σύμφωνα με την οδηγία που ακολουθεί τον καθένα (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

i. **prohibet**: να γραφεί το β' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού στην ίδια φωνή

---

ii. **premi**: να γραφεί ο αντίστοιχος τύπος στον μέλλοντα

---

iii. **utitur**: να γραφεί το γ' ενικό πρόσωπο οριστικής συντελεσμένου μέλλοντα

---

iv. **faciebat**: να γραφεί το γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής υπερσυντελικού στην ίδια φωνή

---

v. **posset**: να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής υπερσυντελικού

---

vi. **acceperit**: να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

---

vii. **efficiet**: να γραφεί το α' ενικό πρόσωπο υποτακτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή

---

4. Να μεταφέρετε τις προτάσεις στα Λατινικά.

i. Αν οι στρατιώτες πολεμούσαν γενναία, η πόλη θα ήταν ελεύθερη.

---

ii. Αν κάποιος πάρει στους σοφούς ελεφαντόδοντο, αυτοί θα φτιάξουν τα καλύτερα αγάλματα.

---

iii. Όσο η πόλη ήταν ευτυχισμένη, οι ποιητές έγραφαν πολλά βιβλία.

- iv. Μετά από λίγα χρόνια, αφού γεννήθηκε η μικρότερή του κόρη, εκείνος πήγε στη Μακεδονία για να πολεμήσει.

- v. Αν οι συμφορές καταβάλλουν τους σοφούς, η πολιτεία δεν τους επαινεί.

- vi. Αν οι αρχαίοι δεν έδειχναν την αρετή τους στη μάχη, η πολιτεία τους τιμωρούσε.

- vii. Αν οι Αθηναίοι είχαν ανακαλέσει τις στρατιωτικές δυνάμεις από τη μάχη, ο εχθρός θα τους είχε νικήσει.

---

5. Να εντοπίσετε τον προσδιορισμό του σκοπού και να τον αντικαταστήσετε με τρεις [3] άλλους τρόπους.

Metellus in sacellum venit ut puellam in matrimonium duceret.

- i. _____
- ii. _____
- iii. _____

6. Να αντικαταστήσετε το **debeo + απαρέμφατο** [ενεργητική σύνταξη] από τον αντίστοιχο τύπο της Παθητικής Περιφραστικής Συζυγίας. Όπου χρειάζεται να δηλωθεί το ποιητικό αίτιο. **ΠΡΟΣΟΧΗ** αν θα χρησιμοποιήσετε **ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ** σύνταξη ή **ΑΠΡΟΣΩΠΗ**.

- Cicero, vir clarissimus, pacem ferre debebat.

---

7. Να αντικαταστήσετε την Παθητική Περιφραστική Συζυγία από το **debeo + απαρέμφατο** [ενεργητική σύνταξη].

- Simulacrum viro sapienti faciendum est.

---

8. Από το κείμενο XXXIX να εντοπίσετε και να γράψετε δύο (2) λέξεις της λατινικής που παρουσιάζουν σημασιολογική και ετυμολογική συγγένεια με την ελληνική γλώσσα (αρχαία ή νέα), δηλώνοντας και τη σχετική ελληνική λέξη. Να εξαιρεθούν τα κύρια ονόματα.

Λατινική λέξη		Ελληνική λέξη
	➔	
	➔	

9. Για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου XXXIX να γράψετε μία (1) ετυμολογικώς και σημασιολογικώς συγγενή λέξη, προερχόμενη από κάποια από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες (αγγλικά ή γαλλικά ή ισπανικά ή ιταλικά ή γερμανικά).

Λατινική λέξη		Αγγλική λέξη	Γαλλική λέξη	Ισπανική λέξη	Ιταλική λέξη	Γερμανική λέξη
sciebat	➔					
facere	➔					
imperator	➔					

10. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις του κειμένου XXXIX της στήλης Α' με τις πτώσεις της στήλης Β'.

A	B
res	Αιτιατική πληθυντικού
illi	Ονομαστική πληθυντικού
marmor	Δοτική ενικού
	Αφαιρετική πληθυντικού
	Ονομαστική ενικού
	Αιτιατική ενικού

11. Να χαρακτηρίσετε ως Ορθό ή Λάθος το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων χρησιμοποιώντας ανάλογα τα σύμβολα ✓ ή ✗.

- Non ex ebore tantum Phidias sciēbat facere simulacra

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>ebore</i> είναι αφαιρετική ενικού		
Ο τύπος <i>simulacra</i> είναι αιτιατική πληθυντικού		

- Quamcumque fortūnam acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>aliquid</i> είναι ονομαστική ενικού		
Ο τύπος <i>memorable</i> είναι αφαιρετική ενικού		

12. Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το συντακτικό σφάλμα σε κάθε πρόταση που ακολουθεί.

- i. Dum sapiens Romae vivebat, Carthaginenses bellum contra urbem gesserunt [παράλληλη διάρκεια].

Σφάλμα	Διόρθωση

- ii. Cicero Romam it ut de pace loqueretur¹.

Σφάλμα	Διόρθωση

13. Ποιες φαίνεται να είναι οι αρετές ενός σοφού ανθρώπου, όπως αυτός παρουσιάζεται στο μάθημα XXXIX;

---

¹ Loquor, locutus sum, loqui, 3 μιλώ